

PLAN OCHRONY DLA WELSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO

Projekt koncepcji ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych

Sprawozdawca:

dr hab. Mirosław Grzybowski, prof. UWM

II spotkanie konsultacyjne

Jeleń, 26 czerwiec 2026

Sposoby korzystania z
obszarów parku
krajobrazowego
udostępnianych dla
celów naukowych,
edukacyjnych,
turystycznych,
rekreacyjnych,
amatorskiego połowu
ryb i dla innych form
gospodarowania

*Zasady udostępniania parku dla
celów naukowych:*

*Koncepcja ochrony nie ogranicza badań naukowych. Przeciwnie, zakłada, że **badania są jednym z podstawowych narzędzi ochrony Parku.***

Ważne jest jednak, aby były prowadzone w sposób uzgodniony, bezpieczny i możliwie najmniej ingerujący w przyrodę oraz własność prywatną.

Sposoby korzystania z
obszarów parku
krajobrazowego
udostępnianych dla
celów naukowych,
edukacyjnych,
turystycznych,
rekreacyjnych,
amatorskiego połowu
ryb i dla innych form
gospodarowania

*Zasady udostępniania parku dla
celów naukowych:*

Badania naukowe są potrzebne do skutecznej ochrony Parku. Zasady udostępniania mają zapewnić, że pozyskiwanie wiedzy nie będzie powodowało strat w przyrodzie, krajobrazie ani dziedzictwie kulturowym.

Korzyści:

- lepsze rozpoznanie siedlisk, gatunków i zagrożeń,
- aktualizacja danych przyrodniczych i GIS,
- wsparcie monitoringu skuteczności ochrony,
- wskazanie priorytetów działań ochronnych.

Priorytetowe kierunki badań:

- siedliska i gatunki chronione,
- ekosystemy wodne i mokradłowe,
- sukcesja wtórna,
- gatunki inwazyjne,
- presja rekreacyjna,
- zmiany stosunków wodnych,
- zmiany krajobrazowe.

Cały obszar WPK może być wykorzystywany do badań naukowych, pod warunkiem poszanowania przyrody, krajobrazu, własności prywatnej, bezpieczeństwa oraz przepisów dotyczących form ochrony przyrody i gatunków chronionych.

Zasady udostępniania Parku dla celów naukowych

Park otwarty na badania, z zasadą odpowiedzialności za teren, przyrodę i dane

1 Dostęp do terenu

MAP

- badania możliwe na całym obszarze Parku
- z poszanowaniem własności prywatnej
- z uwzględnieniem ograniczeń w rezerwach, obszarach Natura 2000 i miejscach wrażliwych

2 Współpraca z Parkiem

INFO

- zalecane wcześniejsze informowanie Dyrektora WPK o planowanych badaniach
- wymiana informacji o lokalizacji, terminach, metodyce i potencjalnym oddziaływaniu
- lepsze wykorzystanie wyników badań dla ochrony Parku

3 Minimalizacja wpływu badań

MIN

- prace terenowe bez degradacji siedlisk
- bez pozostawiania odpadów, trwałych oznaczeń i zbędnej infrastruktury
- z zachowaniem bezpieczeństwa, bioasekuracji i porządku w terenie

4 Badania ingerujące w przyrodę

ZG

- chwytanie, znakowanie, płoszenie lub pobieranie prób wymaga podstaw prawnych
- konieczne są właściwe zgody i zezwolenia
- montaż urządzeń badawczych tylko w niezbędnym zakresie

5 Odpowiedzialność za dane

DANE

- ostrożne udostępnianie lokalizacji rzadkich gatunków i cennych siedlisk
- ochrona miejsc rozrodu, zimowisk i stanowisk archeologicznych
- ograniczanie ryzyka zniszczenia, penetracji i nadmiernej presji turystycznej

Sens zapisu: **badania są potrzebne dla ochrony Parku, ale powinny być uzgodnione, bezpieczne i możliwie najmniej ingerujące.**

Sposoby korzystania z obszarów parku krajobrazowego udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania

Zasady udostępniania parku dla celów naukowych:

- a) do celów naukowych **udostępniony jest cały obszar Parku**, z zastrzeżeniem konieczności uzyskania zgody właściwego właściciela, zarządcy lub użytkownika terenu oraz z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych, w szczególności dotyczących rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000, ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów, ochrony zabytków oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia;
- b) korzystanie z obszaru Parku dla celów naukowych jest **podporządkowane realizacji celów, dla których Park został utworzony** i wymaga dostosowania prowadzonych badań do rodzaju i stopnia odporności elementów środowiska przyrodniczego i kulturowego na degradację;
- c) zaleca się wcześniejsze **informowanie Dyrektora Welskiego Parku Krajobrazowego o planowanych badaniach naukowych** prowadzonych w granicach Parku, zwłaszcza jeżeli dotyczą one przedmiotów ochrony Parku, gatunków chronionych, rzadkich i zagrożonych, siedlisk przyrodniczych, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego, ruchu turystycznego lub zagrożeń dla walorów Parku. Wskazane jest współdziałanie instytucji naukowych, uczelni, jednostek badawczych oraz osób prowadzących badania z Dyrektorem Welskiego Parku Krajobrazowego, w szczególności w zakresie wymiany informacji o planowanych pracach terenowych, lokalizacji badań, terminach, metodyce oraz możliwych oddziaływaniach na zasoby przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe;
- d) badania terenowe powinny być prowadzone **z poszanowaniem własności prywatnej, zasad bioasekuracji, bezpieczeństwa przeciwpożarowego, zasad poruszania się po terenach leśnych, rolnych i wodnych** oraz z zachowaniem porządku w terenie, bez pozostawiania odpadów, trwałych oznaczeń lub elementów wyposażenia badawczego po zakończeniu prac;
- e) badania wymagające chwytania, znakowania, płoszenia, przetrzymywania, pobierania prób, niszczenia lub przemieszczania okazów roślin, zwierząt, grzybów albo ich siedlisk mogą być prowadzone wyłącznie **zgodnie z przepisami odrębnymi oraz na podstawie wymaganych zezwoleń właściwych organów**;
- f) montaż urządzeń badawczych, pułapek, znaczników, kamer, rejestratorów, piezometrów, tabliczek, palików lub innych elementów infrastruktury badawczej powinien odbywać się wyłącznie **w zakresie niezbędnym do realizacji badań**, po uzgodnieniu z właścicielem lub zarządcą terenu oraz, jeżeli może oddziaływać na przedmioty ochrony Parku, po poinformowaniu Dyrektora Welskiego Parku Krajobrazowego;

Sposoby korzystania z obszarów parku krajobrazowego udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania

*Zasady udostępniania parku dla
celów naukowych:*

- g) **dane** dotyczące lokalizacji stanowisk gatunków rzadkich, zagrożonych, chronionych, miejsc rozrodu i odpoczynku zwierząt, kolonii lęgowych, zimowisk, cennych siedlisk oraz stanowisk archeologicznych powinny być udostępniane i publikowane w sposób **ograniczający ryzyko ich zniszczenia, penetracji, nielegalnego pozyskania lub nadmiernej presji turystycznej**;
- h) **w przypadku badań z użyciem bezzałogowych statków powietrznych**, łodzi, sprzętu akustycznego, świetlnego, wizyjnego lub innych urządzeń mogących powodować niepokojenie zwierząt, naruszenie prywatności albo zakłócanie wypoczynku ludzi, **należy stosować rozwiązania minimalizujące presję** na faunę, krajobraz i użytkowników terenu oraz przestrzegać przepisów odrębnych;
- i) raporty badawcze zawierające omówienie uzyskanych wyników badań oraz wnioski końcowe i rekomendacje, za zgodą autorów oraz instytucji zlecającej **powinny być udostępniane Dyrektorowi Welskiego Parku Krajobrazowego**, z zachowaniem i poszanowaniem praw autorskich wynikających z przepisów odrębnych;
- j) **Dyrektor Welskiego Parku Krajobrazowego może rekomendować priorytetowe kierunki badań naukowych** istotne dla ochrony Parku, w szczególności dotyczące monitoringu siedlisk i gatunków, ekosystemów wodnych i mokradłowych, skutków sukcesji wtórnej, gatunków inwazyjnych, presji rekreacyjnej, zmian stosunków wodnych oraz zmian krajobrazowych.

Sposoby korzystania z
obszarów parku
krajobrazowego
udostępnianych dla
celów naukowych,
edukacyjnych,
turystycznych,
rekreacyjnych,
amatorskiego połowu
ryb i dla innych form
gospodarowania

*Zasady udostępniania parku dla
celów edukacyjnych:*

Welski Park Krajobrazowy jest udostępniony do celów edukacyjnych, ale edukacja powinna być prowadzona **w sposób bezpieczny, uporządkowany i dostosowany** do wrażliwości przyrody, krajobrazu oraz dziedzictwa kulturowego.

Koncepcja ochrony nie ogranicza edukacji w Parku. Przeciwnie, **wskazuje edukację jako jedno z najważniejszych narzędzi budowania odpowiedzialności za Welski Park Krajobrazowy.**

Ważne jest by zajęcia były prowadzone tam, **gdzie teren jest do tego przygotowany, i w sposób niewywołujący szkód w przyrodzie ani konfliktów z właścicielami gruntów.**

Zasady udostępniania Parku dla celów edukacyjnych

Edukacja w WPK: poznawanie przyrody i kultury z odpowiedzialnym korzystaniem z terenu

1 Dostęp do Parku

MAP

- co do zasady dostępny jest cały obszar WPK
- z poszanowaniem własności prywatnej
- z uwzględnieniem ograniczeń w rezerwatach, obszarach Natura 2000 i miejscach wrażliwych

2 Edukacja w miejscach przygotowanych

TR

- ścieżki dydaktyczne, szlaki turystyczne
- punkty widokowe i przystanki edukacyjne
- siedziba Dyrekcji WPK jako centrum edukacji przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej

3 Ograniczanie presji na przyrodę

MIN

- unikanie niekontrolowanej penetracji torfowisk, mokradł, brzegów rzek i jezior
- dostosowanie zajęć do sezonowości przyrodniczej
- ograniczanie płoszenia zwierząt, niszczenia roślinności i rozdeptywania siedlisk

4 Współpraca i organizacja

ORG

- współpraca WPK ze szkołami, gminami, nadleśnictwami, PTTK, przewodnikami i organizacjami społecznymi
- wcześniejsze uzgodnienie zajęć poza szlakami lub w miejscach szczególnie wrażliwych
- planowanie większych grup z uwzględnieniem chłonności terenu

5 Odpowiedzialne zachowania

OK

- poruszanie się po wyznaczonych trasach
- niepozostawianie odpadów
- nieniszczenie roślinności i niepłoszenie zwierząt
- respektowanie regulaminów oraz własności prywatnej

Sens zapisu: **edukacja jest ważnym narzędziem ochrony Parku, jeśli odbywa się w miejscach przygotowanych i bez szkody dla przyrody.**

Sposoby korzystania z obszarów parku krajobrazowego udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania

Zasady udostępniania parku dla celów edukacyjnych:

- a. do celów edukacyjnych udostępniony jest, co do zasady, **obszar całego Welskiego Parku Krajobrazowego**, z zastrzeżeniem konieczności poszanowania prawa własności, uzyskania zgody właściwego właściciela, zarządcy lub użytkownika terenu oraz uwzględnienia ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych, w szczególności dotyczących rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000, ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów, ochrony zabytków oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia;
- b. udostępnienie Parku dla celów edukacyjnych jest **podporządkowane realizacji celów, dla których Park został utworzony**, w szczególności ochronie wartości przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i kulturowych, oraz wymaga dostosowania programu zajęć do rodzaju i stopnia odporności elementów środowiska przyrodniczego i kulturowego na degradację.
- c. wskazane jest utrzymanie, rozwijanie i doposażanie **funkcji edukacyjnej siedziby Dyrekcji Welskiego Parku Krajobrazowego**, która pełni rolę centrum edukacji przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej Parku. Siedziba Dyrekcji powinna stanowić zaplecze merytoryczne, organizacyjne i ekspozycyjne dla działań edukacyjnych prowadzonych na obszarze Parku, w szczególności poprzez prowadzenie zajęć kameralnych, warsztatów, prelekcji, spotkań i szkoleń, prezentację walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Parku, udostępnianie materiałów edukacyjnych oraz koordynację współpracy ze szkołami, samorządami, nadleśnictwami, organizacjami społecznymi, jednostkami naukowymi, mieszkańcami i podmiotami turystycznymi;
- d. najkorzystniejsze warunki do prowadzenia edukacji stwarzają **istniejące i projektowane ścieżki dydaktyczne, szlaki turystyczne, punkty i przystanki edukacyjne, punkty widokowe** oraz inne miejsca udostępnione i przygotowane do bezpiecznego poznawania walorów Parku;
- e. edukacja przyrodnicza i krajobrazowa powinna być prowadzona przede wszystkim **w oparciu o istniejącą infrastrukturę edukacyjną i turystyczną**, tak aby ograniczać niekontrolowaną penetrację terenów szczególnie wrażliwych, w tym torfowisk, mokradł, stref brzegowych jezior i rzek, miejsc rozrodu zwierząt, stanowisk gatunków chronionych oraz płątów cennych siedlisk przyrodniczych.
- f. w działalność edukacyjną powinny być **włączane właściwe instytucje i podmioty działające na obszarze Parku** lub w jego sąsiedztwie, w szczególności Welski Park Krajobrazowy, nadleśnictwa, szkoły, samorządy lokalne, organizacje społeczne, PTTK, lokalni przewodnicy, podmioty turystyczne oraz jednostki naukowe i edukacyjne.

Sposoby korzystania z obszarów parku krajobrazowego udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania

Zasady udostępniania parku dla celów edukacyjnych:

- g. działania edukacyjne prowadzone **w sposób zorganizowany**, zwłaszcza z udziałem większych grup, powinny być planowane z uwzględnieniem chłonności i odporności odwiedzanych miejsc, warunków terenowych, sezonowości przyrodniczej oraz możliwości bezpiecznego przeprowadzenia zajęć bez szkody dla siedlisk, gatunków, krajobrazu i obiektów dziedzictwa kulturowego.
- h. zajęcia terenowe prowadzone w okresach **szczególnej wrażliwości przyrodniczej**, zwłaszcza w okresie lęgowym ptaków, migracji i rozrodu ptaków, sezonie wegetacyjnym roślin chronionych oraz w czasie podwyższonego ryzyka pożarowego lub silnego uwilgotnienia terenu, powinny być organizowane w sposób ograniczający ryzyko płoszenia zwierząt, niszczenia roślinności, rozdeptywania siedlisk i erozji gleby.
- i. korzystanie z ogólnodostępnych ścieżek dydaktycznych, szlaków pieszych i rowerowych, punktów widokowych, przystanków edukacyjnych oraz innych miejsc udostępnionych dla edukacji, co do zasady **nie wymaga odrębnego uzgadniania z Dyrektorem Welskiego Parku Krajobrazowego**, pod warunkiem przestrzegania obowiązujących przepisów, regulaminów oraz zasad ochrony przyrody. Dotyczy to w szczególności:
 - zwiedzania ścieżek dydaktycznych, punktów i przystanków edukacyjnych;
 - prowadzenia lekcji terenowych, spacerów edukacyjnych, wycieczek z przewodnikiem, warsztatów i zajęć kameralnych;
 - organizowania konkursów, wystaw, spotkań, akcji edukacyjnych i szkoleń;
 - działań edukacyjnych realizowanych przez pracowników Welskiego Parku Krajobrazowego, nadleśnictw, szkół, organizacji społecznych, jednostek naukowych, samorządów lokalnych i innych podmiotów prowadzących edukację przyrodniczą, krajobrazową lub kulturową;
- j. **programy edukacyjne powinny obejmować** w szczególności zagadnienia związane z ochroną doliny rzeki Wel, jezior, torfowisk, mokradeł, lasów, łąk i pastwisk, zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, gatunków chronionych i zagrożonych, krajobrazu kulturowego, miejscowej tradycji, dziedzictwa materialnego i niematerialnego oraz zasad zrównoważonego korzystania z obszaru Parku;
- k. w działalności edukacyjnej należy uwzględniać **aktualne problemy ochrony Parku**, w szczególności przeciwdziałanie zaśmiecaniu, ograniczanie presji turystycznej i rekreacyjnej, ochronę stref brzegowych jezior i rzek, racjonalne gospodarowanie wodą, retencję krajobrazową, ograniczanie spływu biogenów z terenów rolniczych, przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków obcych i inwazyjnych oraz ochronę zadrzewień i zakrzewień;
- l. w działaniach edukacyjnych, turystycznych i promocyjnych należy uwzględniać **elementy niematerialnego dziedzictwa kulturowego Parku**, w tym miejscową gwarę, lokalne nazewnictwo, tradycje ustne, zwyczaje, opowieści i przekazy związane z historią miejscowości, krajobrazem rolniczym, rzeką Wel oraz życiem dawnych społeczności wiejskich;

Sposoby korzystania z obszarów parku krajobrazowego udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania

Zasady udostępniania parku dla celów edukacyjnych:

- m. edukacja prowadzona na obszarze Parku powinna promować postawy odpowiedzialnego korzystania z przestrzeni chronionej, w tym poruszanie się **po wyznaczonych trasach, niepozostawianie odpadów, nieniszczenie roślinności, niepłoszenie zwierząt, niewchodzenie na tereny** nieudostępnione, respektowanie własności prywatnej oraz przestrzeganie regulaminów obowiązujących na terenach leśnych, wodnych i rekreacyjnych;
- n. w przypadku zajęć edukacyjnych prowadzonych **poza istniejącymi ścieżkami dydaktycznymi i szlakami**, w miejscach szczególnie cennych lub wrażliwych przyrodniczo, zaleca się wcześniejsze **uzgodnienie ich przebiegu z Dyrektorem Welskiego Parku Krajobrazowego** oraz właściwym właścicielem lub zarządcą terenu;
- o. **organizowanie zajęć edukacyjnych z użyciem sprzętu mogącego powodować płoszenie zwierząt lub zakłócanie spokoju**, w szczególności nagłośnienia, intensywnego oświetlenia, bezzałogowych statków powietrznych lub pojazdów terenowych, **powinno być ograniczane do przypadków uzasadnionych i prowadzone zgodnie z przepisami odrębnymi** oraz zasadą minimalizacji oddziaływania na przyrodę i krajobraz;
- p. **materiały edukacyjne, tablice, oznakowanie ścieżek, punkty informacyjne i elementy małej infrastruktury powinny być utrzymywane w dobrym stanie technicznym**, aktualizowane merytorycznie i kształtowane w sposób spójny wizualnie, nienaruszający walorów krajobrazowych Parku;
- q. **dopuszcza się tworzenie nowych ścieżek dydaktycznych, punktów edukacyjnych, tras tematycznych i miejsc obserwacji przyrody**, pod warunkiem że ich lokalizacja, przebieg, sposób wykonania i intensywność użytkowania nie będą powodowały pogorszenia stanu siedlisk, płoszenia zwierząt, degradacji gleb, niszczenia roślinności ani obniżenia walorów krajobrazowych;
- r. w działaniach edukacyjnych należy uwzględniać **potrzeby różnych grup odbiorców**, w tym dzieci i młodzieży, mieszkańców Parku i jego otoczenia, rolników, właścicieli gruntów, turystów, seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami, przez dostosowanie form przekazu, długości tras, dostępności materiałów i sposobu prowadzenia zajęć;
- s. działalność edukacyjna powinna być prowadzona **w sposób wspierający lokalną tożsamość i odpowiedzialność za Park**, w tym przez eksponowanie związków między przyrodą, krajobrazem, tradycyjnym użytkowaniem ziemi, historią osadnictwa, dziedzictwem kulturowym i współczesnymi potrzebami ochrony środowiska.

Sposoby korzystania z
obszarów parku
krajobrazowego
udostępnianych dla
celów naukowych,
edukacyjnych,
turystycznych,
rekreacyjnych,
amatorskiego połowu
ryb i dla innych form
gospodarowania

*Zasady udostępniania parku dla
celów turystycznych,
rekreacyjnych i amatorskiego
połowu ryb:*

Turystyka, rekreacja i wędkarstwo: korzystanie z Parku bez pogarszania jego wartości

Welski Park Krajobrazowy jest udostępniony dla turystyki, rekreacji i amatorskiego połowu ryb, ale korzystanie z Parku powinno odbywać się w sposób uporządkowany, bezpieczny i niepowodujący szkód w przyrodzie, krajobrazie, wodach oraz dziedzictwie kulturowym

Jak ograniczać presję turystyczną:

- utrzymanie i uzupełnianie oznakowania szlaków,
- konserwacja infrastruktury turystycznej, edukacyjnej i rekreacyjnej,
- kontrola pomostów, kładek i dojść do wody,
- wyznaczanie miejsc odpoczynku, dojść do wody i punktów postojowych,
- identyfikacja miejsc nadmiernej presji,
- współpraca WPK, gmin, nadleśnictw, zarządców terenów, użytkowników rybackich i organizacji społecznych.

Zasady udostępniania Parku dla turystyki, rekreacji i wędkarstwa

Dostępność, bezpieczeństwo i ochrona przyrody w miejscach największej presji

1 Ruch po wyznaczonych trasach

TR

- turystyka piesza i rowerowa przede wszystkim po szlakach, drogach i ścieżkach
- turystyka konna na trasach do tego przeznaczonych
- korekta przebiegu szlaków, jeśli ograniczy presję na siedliska lub poprawi bezpieczeństwo

2 Wody i amatorski połów ryb

RYB

- wędkowanie zgodnie z przepisami, regulaminami i zasadami użytkowników rybackich
- ochrona roślinności wodnej, szuwarów, tarlisk i stref brzegowych
- przeciwdziałanie przenoszeniu gatunków obcych, chorób i pasożytów między łowiskami

3 Turystyka wodna i miejsca odpoczynku

KAJ

- kajakarstwo i inne formy turystyki wodnej na trasach udostępnionych
- wodowanie, postoje i odpoczynek w miejscach użytkowanych lub przygotowanych
- ograniczanie presji na naturalne brzegi rzek, jezior i starorzeczy

4 Organizacja wydarzeń i ruch pojazdów

EV

- imprezy, rajdy, zawody i sputy po wymaganych zgodach i z uwzględnieniem celów ochrony Parku
- ruch pojazdów silnikowych tylko po drogach dopuszczonych do ruchu
- możliwość negatywnego zaopiniowania wydarzeń istotnie ryzykownych dla przyrody i krajobrazu

5 Odpowiedzialne zachowania użytkowników

OK

- pozostawianie terenu w stanie niepogorszonym
- brak odpadów, trwałych oznaczeń i uszkodzeń infrastruktury
- unikanie hałasu, płoszenia zwierząt, niszczenia roślinności, rozdeptywania siedlisk i erozji gleby

Sens zapisu: korzystanie z Parku jest możliwe, ale powinno być uporządkowane i nie pogarszać stanu przyrody, wód ani krajobrazu.

Sposoby korzystania z obszarów parku krajobrazowego udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania

*Zasady udostępniania parku dla
celów turystycznych,
rekreacyjnych i amatorskiego
połowu ryb:*

- a. **organizowanie imprez masowych, wydarzeń sportowych, rekreacyjnych, turystycznych i innych form zorganizowanego korzystania z obszaru Parku powinno odbywać się zgodnie z przepisami odrębnymi**, po uzyskaniu wymaganych zezwoleń, zgód właścicieli, zarządców lub użytkowników terenów oraz z uwzględnieniem celów ochrony Parku. W przypadku wydarzeń mogących oddziaływać na przedmioty ochrony Parku, siedliska przyrodnicze, gatunki chronione, strefy brzegowe wód, lasy, torfowiska, mokradła, krajobraz lub obiekty dziedzictwa kulturowego zaleca się wcześniejsze uzgodnienie ich przebiegu i zasad organizacji z Dyrektorem Welskiego Parku Krajobrazowego;
- b. **turystyka piesza i rowerowa** może odbywać się na obszarze Parku przede wszystkim **po wyznaczonych** szlakach turystycznych, drogach, ścieżkach dydaktycznych, trasach rowerowych i innych miejscach udostępnionych, a poza nimi wyłącznie z poszanowaniem prawa własności, przepisów odrębnych, regulaminów obowiązujących na danym terenie oraz zasad ochrony przyrody i krajobrazu;
- c. **turystyka konna może odbywać się na wyznaczonych szlakach** konnych, drogach i trasach udostępnionych do tego celu oraz na innych terenach po uzgodnieniu z właścicielem lub zarządcą terenu, z wyłączeniem obszarów, na których obowiązują zakazy lub ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, w szczególności rezerwatów przyrody, terenów szczególnie wrażliwych przyrodniczo oraz miejsc narażonych na erozję lub uszkodzenie siedlisk;
- d. **ruch samochodowy, motocyklowy, quadów i innych pojazdów silnikowych** powinien odbywać się wyłącznie **po drogach publicznych** oraz innych drogach dopuszczonych do ruchu przez właściwego właściciela lub zarządcę terenu. **Organizowanie rajdów samochodowych**, motocyklowych, quadów oraz innych wydarzeń motorowych na obszarze Parku może być dopuszczane jedynie wtedy, gdy ich przebieg, termin, skala i sposób organizacji nie powodują istotnego ryzyka negatywnego oddziaływania na przyrodę, krajobraz, siedliska, gatunki chronione, drogi gruntowe, obiekty dziedzictwa kulturowego oraz innych użytkowników terenu. **W przypadku wystąpienia takiego ryzyka Dyrektor Welskiego Parku Krajobrazowego może negatywnie zaopiniować organizację wydarzenia albo wskazać warunki ograniczające jego oddziaływanie;**
- e. **utrzymuje się przebieg istniejących szlaków** turystyki pieszej, rowerowej, konnej, ścieżek dydaktycznych i tras edukacyjnych, z zaleceniem bieżącego monitorowania ich stanu, konserwacji oznakowania oraz utrzymywania towarzyszącej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej przez właściwych właścicieli, zarządców lub administratorów;
- f. **dopuszcza się korektę przebiegu istniejących szlaków turystycznych**, tras rowerowych, szlaków konnych i ścieżek dydaktycznych, w szczególności tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebą ograniczenia negatywnego wpływu ruchu turystycznego na siedliska przyrodnicze, gatunki chronione, strefy brzegowe wód, gleby, krajobraz, obiekty dziedzictwa kulturowego lub bezpieczeństwo użytkowników;

Sposoby korzystania z obszarów parku krajobrazowego udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania

Zasady udostępniania parku dla celów turystycznych, rekreacyjnych i amatorskiego połowu ryb:

- g. **amatorski połów ryb** na obszarze Parku powinien odbywać się **zgodnie z przepisami odrębnymi**, regulaminami amatorskiego połowu ryb, zasadami określonymi przez uprawnionych do rybactwa, właścicieli lub zarządców wód oraz z poszanowaniem celów ochrony Parku, w szczególności ochrony stref brzegowych, roślinności wodnej i szuwarowej, tarlisk, miejsc rozrodu płazów, ptaków wodno-błotnych i innych organizmów związanych z wodami;
- h. użytkownicy turystyczni, rekreacyjni, wędkarze oraz organizatorzy wydarzeń, wycieczek, spływów, zawodów i innych form zorganizowanego korzystania z obszaru Parku powinni **pozostawiać teren w stanie niepogorszonym**, bez odpadów, trwałych oznaczeń, uszkodzeń infrastruktury, roślinności, gleby, stref brzegowych, obiektów kulturowych lub elementów przyrody nieożywionej;
- i. **turystyka wodna**, w tym kajakowa, powinna odbywać się przede wszystkim na odcinkach rzek, jezior i trasach wodnych **udostępnionych do tego celu**, z poszanowaniem roślinności wodnej i szuwarowej, stref brzegowych, miejsc rozrodu i odpoczynku zwierząt oraz zasad bezpieczeństwa na wodzie. Miejsca wodowania, wyjmowania sprzętu, postoju i odpoczynku powinny być koncentrowane w lokalizacjach już użytkowanych lub odpowiednio przygotowanych, bez rozszerzania presji na odcinki brzegów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- j. **biwakowanie, palenie ognisk, grillowanie, parkowanie pojazdów**, wodowanie sprzętu pływającego oraz korzystanie z miejsc odpoczynku powinno odbywać się wyłącznie **w miejscach do tego przeznaczonych** lub dopuszczonych przez właściciela albo zarządcę terenu, z zachowaniem przepisów przeciwpożarowych, sanitarnych, porządkowych oraz zasad ochrony przyrody;
- k. korzystanie z obszaru Parku dla celów turystycznych i rekreacyjnych powinno odbywać się w sposób **niepowodujący płoszenia zwierząt, niszczenia roślinności, rozdeptywania siedlisk, erozji gleby, zaśmiecania, hałasu, emisji sztucznego światła oraz degradacji krajobrazu i obiektów dziedzictwa kulturowego**;
- l. **w miejscach koncentracji** ruchu turystycznego i rekreacyjnego zaleca się **stosowanie rozwiązań porządkujących ruch użytkowników**, w szczególności czytelnego oznakowania, tablic informacyjnych, punktów odpoczynku, koszy lub zasad wynoszenia odpadów, stojaków rowerowych, dojść do wody, pomostów i innych elementów infrastruktury ograniczających presję na siedliska, brzegi wód i roślinność;

Sposoby korzystania z obszarów parku krajobrazowego udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania

*Zasady udostępniania parku dla
celów turystycznych,
rekreacyjnych i amatorskiego
połowu ryb:*

m. na obszarze Parku **zaleca się**, we współpracy z zarządcami terenów, właścicielami, użytkownikami rybackimi, administracją lokalną, nadleśnictwami, właściwymi służbami i organizacjami społecznymi, podejmowanie działań obejmujących:

- utrzymywanie i uzupełnianie **oznakowania** istniejących szlaków turystycznych, ścieżek dydaktycznych, tras rowerowych i miejsc udostępnionych;
- **bieżącą konserwację** infrastruktury turystycznej, edukacyjnej i rekreacyjnej;
- **kontrolę legalności i stanu technicznego pomostów, kładek, dojść do wody** i innych urządzeń zlokalizowanych w strefach brzegowych;
- **przeciwdziałanie wprowadzaniu obcych i inwazyjnych gatunków** do ekosystemów wodnych, w tym stosowaniu jako przynęty żywych ryb lub innych organizmów pochodzących z innego łowiska, jeżeli może to powodować ryzyko przenoszenia gatunków obcych, chorób lub pasożytów;
- **kontrolę przestrzegania zakazów wjazdu do lasów** oraz ograniczanie nieuprawnionego ruchu pojazdów silnikowych poza drogami udostępnionymi;
- **identyfikację miejsc nadmiernej presji** turystycznej i rekreacyjnej oraz podejmowanie działań ograniczających degradację siedlisk, stref brzegowych, gleb i krajobrazu.

Działania edukacyjne

Edukacja w Welskim Parku Krajobrazowym ma budować wiedzę, odpowiedzialność i współpracę mieszkańców, turystów, rolników, użytkowników wód, szkół, samorządów i podmiotów turystycznych w ochronie przyrody, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego Parku.

Działania edukacyjne mają pomóc przekładać cele ochrony Parku na codzienne decyzje mieszkańców, turystów, rolników, wędkarzy i instytucji lokalnych.

To sposób na ograniczanie konfliktów i presji bez sprowadzania ochrony wyłącznie do zakazów.

Działania edukacyjne - główne kierunki

Edukacja jako narzędzie ochrony przyrody, krajobrazu i dziedzictwa WPK

1 Odpowiedzialne korzystanie z Parku

OK

- zasady poruszania się po Parku
- ograniczanie zaśmiecania
- poszanowanie ciszy, roślinności, zwierząt i własności prywatnej
- edukacja turystów, kajakarzy, rowerzystów, wędkarzy i organizatorów turystyki

2 Woda, mokradła i retencja

H2O

- ochrona rzeki Wel, jezior, torfowisk, mokradel i starorzeczy
- znaczenie retencji krajobrazowej, glebowej i gruntowej
- skutki suszy, odwodnienia, eutrofizacji i zanieczyszczeń

3 Rolnictwo i krajobraz rolniczy

ROL

- promowanie rolnictwa ekologicznego, integrowanego i ekstensywnego
- ochrona łąk, pastwisk, miedz, oczek wodnych, zadrzewień i gleb organicznych
- ograniczanie wpływu biogenów, pestycydów i zawiesin do wód

4 Gatunki, siedliska i presje biologiczne

BIO

- ochrona ptaków, płazów, zapylaczy, nietoperzy i gatunków związanych z zabudową
- przeciwdziałanie gatunkom obcym i inwazyjnym
- odpowiedzialna opieka nad psami i kotami
- edukacja wędkarzy w zakresie niewprowadzania obcych organizmów wodnych

5 Dziedzictwo i tożsamość lokalna

HIS

- miejscowa gwara i lokalne nazewnictwo
- tradycje, opowieści i przekazy międzypokoleniowe
- tradycyjna zabudowa, kapliczki, krzyże, cmentarze, parki podworskie i aleje
- związek przyrody, krajobrazu i historii osadnictwa

Sens zapisu: **edukacja przekłada cele ochrony Parku na codzienne decyzje mieszkańców, turystów i użytkowników terenu.**

Jak realizować edukację?

Miejsca, partnerzy i szybkie reagowanie na aktualne problemy ochrony Parku

Miejsca i narzędzia

gdzie i czym?

- siedziba Dyrekcji WPK jako centrum edukacji przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej
- ścieżki dydaktyczne, punkty edukacyjne i szlaki turystyczne
- szkoły, świetlice, biblioteki i wydarzenia lokalne
- tablice, foldery, mapy, karty pracy, materiały cyfrowe i media społecznościowe

Współpraca

z kim?

- gminy, nadleśnictwa i szkoły
- organizacje społeczne, PTTK i jednostki naukowe
- koła wędkarskie i koła gospodyń wiejskich
- lokalni liderzy, mieszkańcy i podmioty turystyczne

Bieżące reagowanie

kiedy pojawia się problem

- działania informacyjne przy nasileniu suszy, pożarów i zakwitów wód
- reagowanie na presję turystyczną, zaśmiecanie i gatunki inwazyjne
- aktualizacja infrastruktury i materiałów edukacyjnych

Edukacja działa najlepiej, gdy łączy stałe miejsca i materiały, szeroką współpracę oraz szybkie reagowanie na nowe zagrożenia.

Uzupełnienie form ochrony pożądaných z punktu widzenia realizacji celów Parku

W celu skuteczniejszej realizacji celów ochrony Welskiego Parku Krajobrazowego **dopuszcza się możliwość inicjowania działań zmierzających do obejmowania najcenniejszych obszarów, obiektów, tworów i składników przyrody ożywionej i nieożywionej dodatkowymi formami ochrony przyrody**, w szczególności w przypadku potwierdzenia ich wysokich walorów przyrodniczych, krajobrazowych, naukowych, kulturowych lub edukacyjnych oraz potrzeby zabezpieczenia ich przed istniejącymi lub potencjalnymi zagrożeniami

Obszary zasługujące na wzmocnienie ochrony lub objęcie ochroną:

- **Kopaniarze**
- **Jeleńskie Bagna**
- **Zompy Jeglińskie**
- **Koszelewskie Ostoje wraz z łąkami Koszelewskimi**
- **Kielerowo**
- **Piekietko – powiększenie**
- **Bagno Głowacz**
- **Las Nadwelski**
- **Rzeka Wel**
- *Prusy*
- *Źródłiska Kietpińskie*
- *Dolina Rzeki Rumian; Las Kopaniarze*